

VTV:n katsaukset käsittelevät hallitusohjelmassa linjattuja tai muita ajankohtaisia yhteiskunnallisia asioita VTV:n tarkastusten ja muiden tahojen tuottaman tiedon valossa. Kirjoituksissa korostuvat valtiontalouden näkökulma ja siihen liittyvät riskit. Tämä kirjoitus on ensimmäinen VTV:n katsaus.

Maahanmuuton suoria ja välillisiä taloudellisia vaikutuksia voidaan hallita monin keinoin

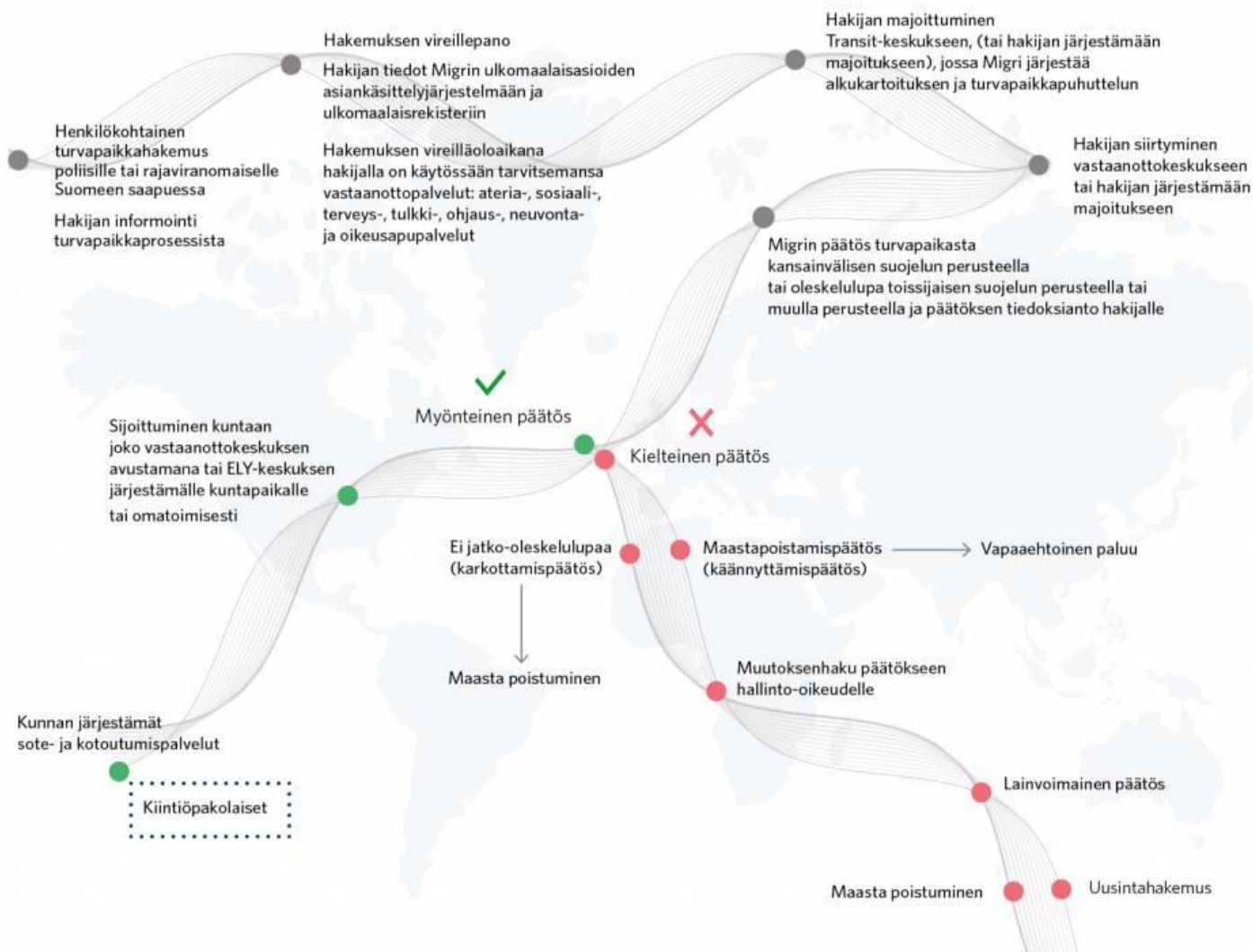
Maahanmuuton suorat kustannukset valtiolle syntyvät pääasiassa turvapaikkaprosessin kuluista, kotouttamis- ja työllistämistoimenpiteistä sekä sosiaaliturvaetuksista. Maahanmuuton taloudellisia vaikutuksia voidaan hallita sekä hillitsemällä kustannuksia lainsäädännön keinoin, kustannustehokkailla prosesseilla ja oikea-aikaisilla palveluilla että edistämällä verotuloja lisäävää maahanmuuttajien työllistymistä.

Vuoden 2019 talousarviossa maahanmuuton kustannuksiin on varattu yhteensä 425 miljoonaa euroa. Määrärahojen painopiste on turvapaikanhakijoiden määrän vähenemisestä ja vastaanotto toiminnan supistamisesta johtuen siirtynyt vuoden 2017 jälkeen turvapaikkaprosessista maahanmuuttajien kotoutumistoimenpiteisiin.

Tämä katsaus sisältää tietoa maahanmuuton viimeaikaisesta kehityksestä ja tuloksia Valtiontalouden tarkastusviraston viime vuosina julkaisemista tarkastuksista, joissa on arvioitu hallinnon keinoja vaikuttaa maahanmuutosta aiheutuviin kustannuksiin. Katsaus myös tiivistää pääministeri Rinteen hallitusohjelman keskeisimmät maahanmuuttoa koskevat kirjaukset.

Edellisen hallituksen ohjelman mukaisesti sosiaali- ja terveysministeriö teetti vuonna 2017 selvityksen maahanmuuton kustannuksista ja vaikutuksista.¹ Sen mukaan maahanmuuttajista valtiolle aiheutuvat suorat kustannukset syntyvät pääasiallisesti turvapaikkaprosessin kuluista, kotouttamis- ja työllistämistoimenpiteistä sekä sosiaaliturvaetuksista. Maahanmuuton tuloja ovat työllistymisen seurauksena kertyvät verot. Kustannuksia voidaan hillitä järjestämällä kotoutumistoimenpiteet kustannustehokkaasti ja kohdentamalla palvelut oikea-aikaisesti.

Turvapaikkaprosessi on varsin monimutkainen. Se käsittää monta eri vaihetta, joista jokaisessa muodostuu kustannuksia (kuvio 1).

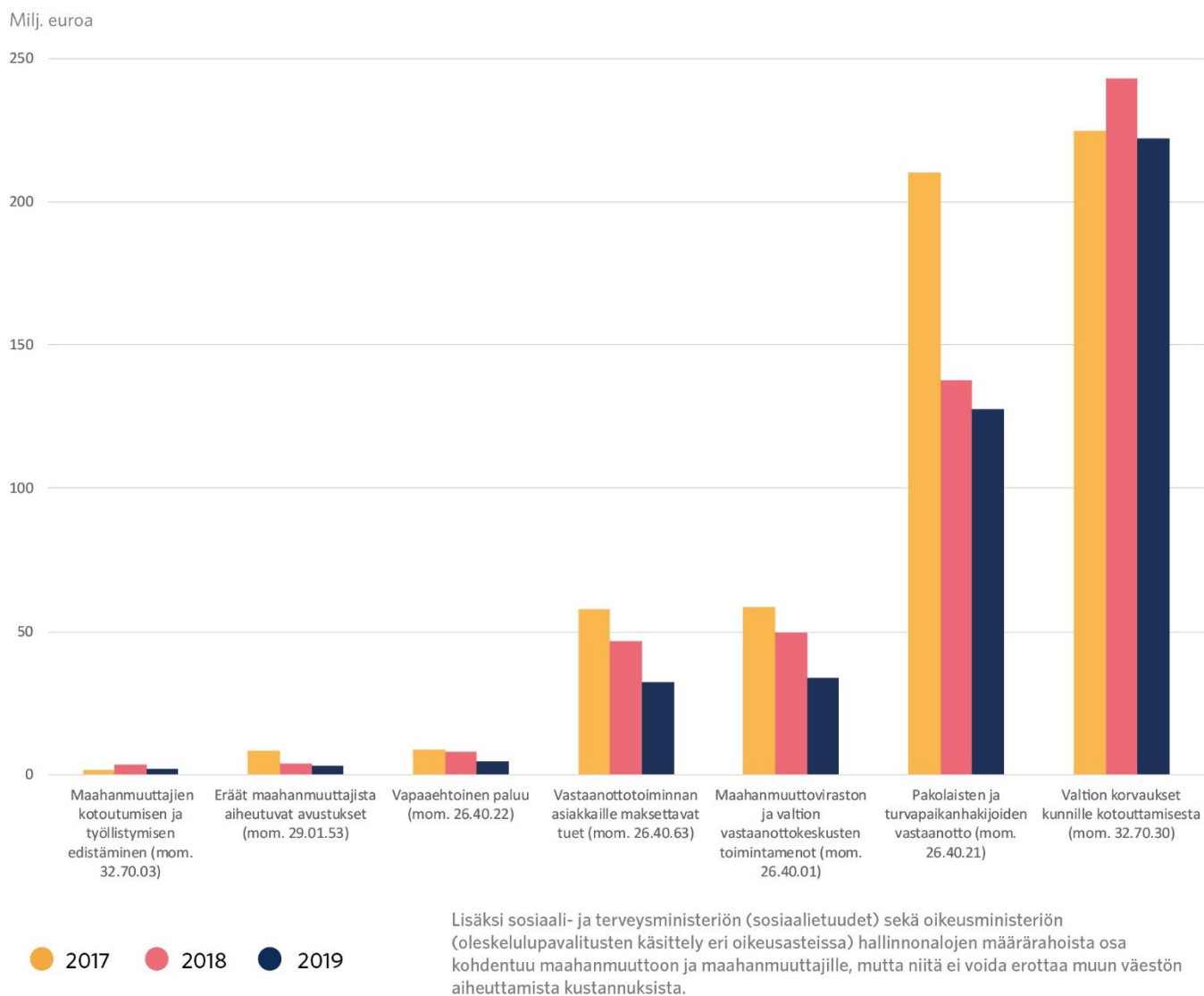

Kuvio 1: Kansainvälistä suojelua hakevan turvapaikkaprosessin vaiheet. (Lähde: Sisäministeriö: Turvapaikkaprosessia koskeva selvitys.)

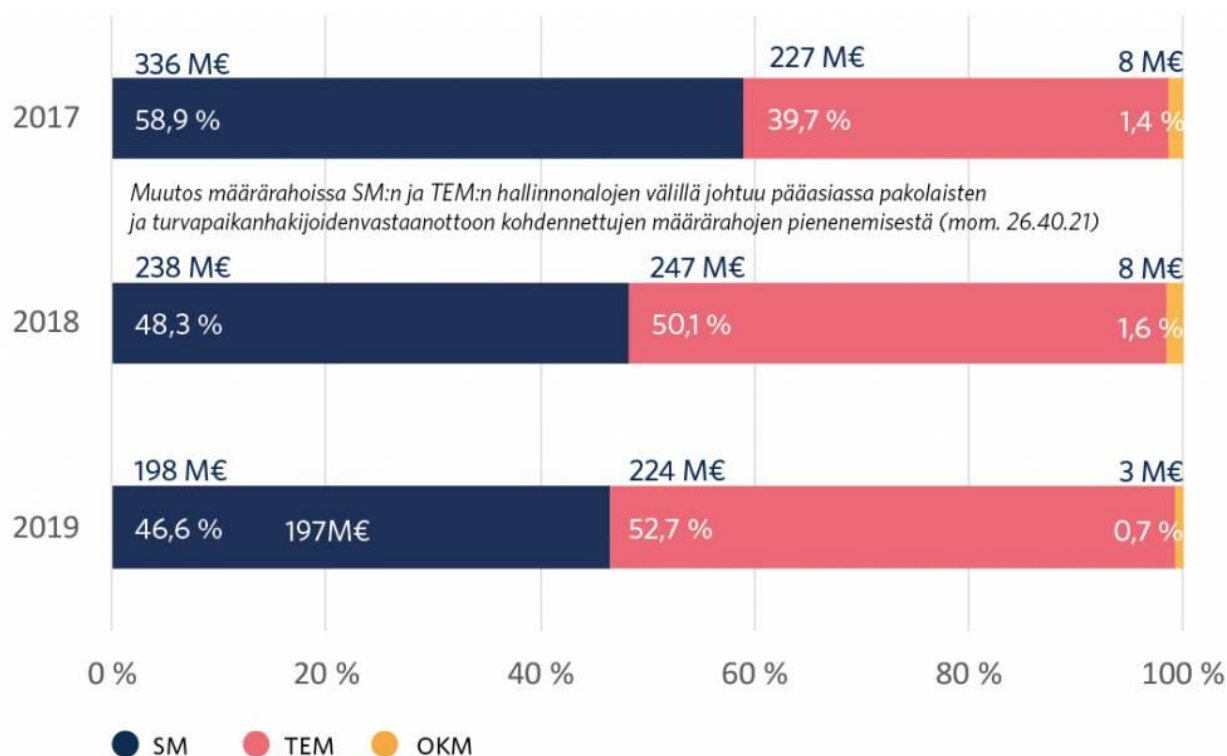
Edellä mainitussa sosiaali- ja terveysministeriön selvityksessä² todetaan, että maahanmuuttajan välitön vaikutus julkiseen talouteen voidaan periaatteessa arvioida yksilö- ja vuositasolla laskemalla yhteen maahanmuuttajan maksamat verot ja veroluontoiset maksut sekä vähentämällä summasta maahanmuuttajan saamat tulonsiirrot ja hänen käyttämiensä julkisten palveluiden kustannukset. Jos erotus on positiivinen, ovat maahanmuuttajan maksamat verot kattaneet henkilön kyseisenä vuonna julkiselle taloudelle aiheuttamat kulut. Negatiivinen erotus taas merkitsee, että maahanmuuttajan aiheuttamat kulut ovat ylittäneet valtion häneltä kyseisenä vuonna saamat verotulot. Tarkkojen kokonaistaloudellisten vaikutusten esittäminen pitkälle aikajänteelle ei ole mahdollista, koska laskelmissa on vaikeaa ottaa huomioon ennen maahantuloa syntyneet kustannuksia ja maahanmuuton välillisiä, hyödyke- ja palvelumarkkinoita kasvattavia vaikutuksia.

Valtion määrärahat vuositasolla antavat käsityksen maahanmuuton valtiolle aiheuttamista suorista menoista, vaikka ne tarjoavatkin yksipuolisen kuvan maahanmuuton taloudellisista vaikutuksista (kuviot 2 ja 3). Vuoden 2017 tilinpäätöksen

mukaan valtio käytti maahanmuuttoon yhteensä 571 miljoonaa euroa, josta lähes 60 prosenttia kohdistui sisäministeriön hallinnonalalle turvapaikkaprosessiin (kuvio 3). Vuoden 2019 talousarviossa maahanmuuton kustannuksiin on varattu yhteensä 425 miljoonaa euroa. Tästä määrärahasta yli puolet on tarkoitettu käyttäen työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla kotoutumistoimenpiteisiin. Määrärahojen jakautumisen painopisteen muutos johtuu turvapaikanhakijoiden määrän vähenemisestä ja vastaanotto toiminnan supistamisesta (kuvio 2).

Kuvio 2: Maahanmuuttoon kohdennettujen määrärahojen jakauma käyttötarkoituksittain vuosina 2017–2019. Lähde: Valtion talousarvot ja tilinpäätökset.

Kuvio 3: Maahanmuuttoon kohdennettujen määrärahojen jakauma hallinnonaloittain vuosina 2017–2019. Lähde: Valtion talousarviot ja tilinpäätökset.

Kansainvälistä suojelua saavien sijoittumista kuntiin tulee tehostaa

Pääministeri Rinteen hallitusohjelmassa todetaan, että kiintiöpakolaisten määrää nostetaan vuonna 2020 vähintään 850 henkilöön. Arviointien perusteella heidän määräänsä voidaan nostaa aina 1 050 henkilöön asti. Kiintiöpakolaisten vastaanottoon kohdennetaan 4,3 miljoonan euron pysyvä lisärahoitus.

Noin joka kuudes ensimmäisen oleskeluluvan Suomessa saanut on kansainvälistä suojelua tarvitseva tai pakolainen. Pakolaisten vastaanottosopimuksen on solminut 200 kuntaa. Tarkastusviraston vuonna 2018 julkaiseman tarkastuksen³ mukaan kuntapaikkajärjestelmä on kiintiöpakolaisten osalta sujuva, koska Suomeen saapuessaan he sijoittuvat suoraan heidät vastaanottaviin kuntiin.

Sen sijaan työ- ja elinkeinoministeriön tulisi arvioida yhteistyössä sisäministeriön ja Maahanmuuttoviraston kanssa, miten kansainvälistä suojelua saavien kuntiin ohjaus ja sijoittumisen seuranta toimivat sekä miten vastaanottokeskusten avustamaa kuntiin ohjausta tulisi kehittää. Tarkastuksessa todettiin, että vuosina 2012–2016 ELY-keskusalueille asetettu vuosittainen kuntapaikkatavoite toteutui koko maassa vain kerran ja vain yhdellä alueella. Kokonaisuudessaan maahanmuuttajien kuntiin muuton hallintaa vaikeuttaa se, että myönteisen turvapaikkapäätöksen saaneet henkilöt voivat haakeutua kuntiin joko omatoimisesti tai eri viranomaisten ohjaamana. Maahanmuuttajat ovat sijoittuneet etenkin suuriin kasvukeskuksiin omatoimisesti tai vastaanottokeskusten avustamana viime vuosina 2–5 kertaa yleisemmin kuin ELY-keskusten ohjaamana vastaanottosopimusten kuntapaikoille. Siksi kuntapaikkoja on jäänyt käyttämättä ympäri Suomea etenkin pienissä kunnissa. Myös Maahanmuuttoviraston tavoite sijoittaa maahanmuuttaja vastaanottokeskuksesta kuntaan kahden kuukauden kuluessa on ylittynyt useana vuonna. Tavoite alittui vain vuonna 2014, jolloin myönteisten oleskelulupapäätösten määrä oli pieni.

Vuodesta 2015 kunnille maksettavien korvausten maksatus on keskitetty yhdelle taholle, mikä on yhdenmukaistanut toimintatapoja ja käytäntöjä. Laskennallisten korvausten maksatusta on automatisoitu. Maahanmuuttajien ohjaus kuntiin ja siihen liittyvä tiedonvaihto eri toimijoiden välillä tulisi kuitenkin hoitaa yhden tietojärjestelmän kautta.

Maahanmuuton säädösmuutoksilla on pyritty sujuvoittamaan turvapaikkaprosessia

Pääministeri Rinteen hallitusohjelman mukaan ulkomaalaislakiin tehtyjen muutosten ja soveltamiskäytäntöjen yhteisvaikutukset maahanmuuttajien oikeusturvaan selvitetään. Lisäksi varmistetaan turvapaikkaprosessin sujuvuus, perusoikeuksien toteutuminen, turvapaikanhakijoiden mahdollisuus käyttää avustajaa turvapaikkapuhuttelussa sekä arvioidaan näyttökynnyksen kohtuullisuus. Tavoitteena on edelleen kuuden kuukauden turvapaikkahakemusten käsittelyaika. Turvapaikkahakemusten ruuhkan purkuun varataan kuuden miljoonan euron kerta-rahoitus 2020–2022.

Lainsäädännön muutoksilla on pyritty sujuvoittamaan turvapaikkahakemusten käsittelyä, mutta uusintahakemukset hidastavat prosessia edelleen. Uusintahakemus tarkoittaa ulkomaalaisen henkilön kansainvälistä suojelua koskevaa hakemusta, jonka tämä tekee saatuaan lainvoimaisen, kielteisen päätöksen aiemmin tekemänsä hakemukseen.

Heinäkuussa 2018 voimaan tullut lakimuutos edellyttää, että turvapaikkahakemukset käsitellään Maahanmuuttovirastossa pääsääntöisesti kuuden kuukauden sisällä niiden jättämisestä. Vaikka uusien turvapaikanhakijoiden määrä on pienempi kuin hakijoiden määrä ennen vuotta 2015, vastaanottojärjestelmässä kirjoilla olevien asiakkaiden määrä vähenee hitaasti. Tämä johtuu vuoden 2015 suuren hakijamäärän aiheuttamasta turvapaikkaprosessien pitkittymisestä, uusintahakemuksista, palautusten vaikeutumisesta ja vapaaehtoisen paluun vähäisestä käytöstä.

Uusintahakemuksia on noin puolet kaikista Suomessa jätetyistä, kansainvälistä suojelua koskevista hakemuksista. Viimeaikaisilla lakimuutoksilla, jotka perustuvat EU:n turvapaikkamenettelydirektiiviin, on pyritty nopeuttamaan turvapaikkaprosessia vähentämällä mahdollisuuksia käyttää uusintahakemusmenettelyä väärin. Kesäkuun 2019 alussa voimaan tulleen ulkomaalaislain muutoksen mukaan turvapaikanhakijan on pystyttävä perustelevaan, miksi hän ei ole esittänyt uusintahakemuksen yhteydessä ilmoittamiaan perusteita aikaisemmin. Maahanmuuttovirasto huomioi perusteet selvittäessään, otetaanko uusintahakemus tutkittavaksi.

Valtioneuvoston kanslian teettämässä selvityksessä⁴ tutkittiin, mitä vaikutuksia on ollut vuonna 2016 tehdyillä säädösmuutoksilla, jotka liittyivät turvapaikanhakijoiden oikeusavun saamiseen. Selvityksen mukaan valitusajan lyhentäminen on vaikeuttanut valitusten tekemistä. Yksityiset oikeusavustajat pitävät turvapaikanhakijoiden avustamisesta maksettavia palkkioita liian pieninä. Avustajien työn laatu vaihtelee suuresti, eikä turvapaikanhakijoilla, avustajilla ja viranomaisilla ole yhtenäistä käsitystä siitä, mitä alkuvaiheen oikeusapu sisältää. Selvityksessä ehdotetaan useita toimenpiteitä tilanteen parantamiseksi. Turvapaikanhakijalle tulisi turvata oikeusapu heti hakemuksen jättämisen jälkeen, sillä tämä tehostaisi turvapaikkaprosessia kokonaisuudessaan. Turvapaikka-asioita hoitavien avustajien riittävä määrä ja asiantuntemus olisi varmistettava. Valitusajat hallinto-oikeuteen ja korkeimpaan hallinto-oikeuteen pitäisi palauttaa normaali-pituiseksi.

Sisäministeriön tilaama riippumaton selvitys⁵ korostaa, että hakijan perusteet turvapaikkaan on alusta alkaen selvitettävä mahdollisimman laadukkaasti. Näin parannetaan hakijan oikeusturvaa sekä ehkäistään puutteita ja virheitä, joiden korjaaminen myöhemmin on hidasta ja kallista. Turvapaikkaprosessia tulee kehittää kokonaisuutena, jotta hakijalla on mahdollisimman hyvät edellytykset saada asiansa vireille ja jotta kaikki olennaiset asiat tulevat huomioiduiksi hakemuksen käsittelyssä. Tutkinnan tärkein vaihe on hakijan puhuttelu, joka on osaamista ja ammattitaitoa vaativaa työtä ja vaikuttaa ratkaisevasti prosessin kestoan. Selvityksessä suositellaan, että oikeusavun laatua ja laadunvalvontaa parannetaan. Lisäksi turvapaikkaprosessiin liittyvät valitusajat tulisi palauttaa entiselleen vastaamaan hallintolainkäyttölain mukaisia yleisiä valitusaikoja. Selvitys sisältää 21 suositusta, jotka koskivat hakijan oikeusturvan parantamista, hakemuksen vireillepanoa ja henkilöllisyyden selvittämistä, turvapaikkaprosessiin osallistuvien yhteistä tavoitetta ja tahtotilaa kehittää prosessia käytännön tasolla sekä johtamista, osaamista ja laatua.

Vapaaehtoisen paluun avustusten hyötyjen ja vaikutusten seuranta toisi apua järjestelmän kehittämiseen

Hallitusohjelmassa todetaan myös, että vapaaehtoisen paluun järjestelmää kehitetään ensisijaisena vaihtoehtona.

Tarkastusviraston vuoden 2019 alussa julkaisemassa vapaaehtoista paluuta käsittelevässä selvityksessä⁵ todetaan, että vapaaehtoisen paluun järjestelmä on lähtökohdiltaan toimiva ja kustannuksiltaan edullinen menettely, joka tarjoaa hyvät edellytykset turvapaikan hakijan paluulle kotimaahan. Järjestelmä vähentää viranomaistoimin tapahtuvia paluita ja niistä aiheutuvia kustannuksia sekä lyhentää hakijoiden oleskeluaikaa vastaanottokeskuksissa sekä siten säästää vastaanoton kustannuksia. Vapaaehtoinen paluu myös vähentää ja ehkäisee laittoman maassa oleskelun mahdollisia kustannuksia.

Vaikka hallinto on tehostanut paluuta tukevia toimenpiteitä, vapaaehtoisesta paluusta ei ole kuitenkaan muodostunut alun perin tarkoitettua ensisijaista vaihtoehtoa. Kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden kiinnostus hyödyntää järjestelmää on vuodesta 2016 lähtien vähentynyt merkittävästi, koska moni valittaa päätöksestään tai jättää uusintahakemuksen. Siten ulkomaalaislakiin tehdyt muutokset uusintahakemusmenettelyn väärinkäytösten ehkäisemiseksi ovat oikeasuuntainen toimenpide.

Vapaaehtoisesti palaaville maksettavan käteisavustuksen korottaminen ei ole lisännyt järjestelmän käyttöä. Tarkastusviraston selvityksessä todetaan, että hyödyketuki voi käteisavustusta paremmin kannustaa palaamaan vapaaehtoisesti, koska se mahdollistaa paremmat ja pysyvämmät lähtökohdat palaajan uudelleenkotoutumiselle paluumaassa. Hyödyketuki tarkoittaa erilaisia palveluita tai tarvikkeita, kuten avustamista asunnon vuokraamisessa tai oman yrityksen perustamisessa. Sisäministeriön vuodelle 2019 antamassa asetuksessa hyödyketuen enimmäismäärää onkin korotettu.⁶

Parhailtaan käynnissä oleva paluun edellytyksiä vahvistava kehittämishanke luo hallinnonrajat ylittäviä käytäntöjä viranomaisten yhteistyöhön. Vapaaehtoisen paluun menettelyä on kehitetty EU-rahoituksen avulla. Pysyvää toimintaa ei kuitenkaan tule pohjata pitkäaikaisesti hankkeiden varaan, vaan hyväksi todetut käytännöt tulisi levittää ja vakiinnuttaa normaaliin toimintaan. Arvioimalla toimintaa sekä seuraamalla avustusten hyötyjä ja vaikutuksia varmistettaisiin järjestelmän toimivuus myös tilanteessa, jossa kansainvälistä suojelua hakeneiden määrä vaihtelee.⁷

Kotoutumiskoulutuksen työllistymisvaikutusten ja kielikoulutuksen tehokkuuden seuranta tulee parantaa ja koulutuksista kerättyä tietoa hyödyntää kehittämistyössä

Hallitusohjelma linjaa, että kotouttamistoimien uudistamistarpeista laaditaan toimenpideohjelma. Turvapaikanhakijoiden kotouttamisen on käynnistytävä jatkossa entistä aikaisemmin jo vastaanottokeskuksessa. Maahanmuuttajan tulee päästä kielikoulutukseen kolmen kuukauden kuluessa myönteisen oleskelulupapäätöksen saamisesta. Myös maahanmuuttajien osaamisen tunnistamista, ohjausta ja osaamiskeskustoimintaa vahvistetaan.

Kotoutumisessa on oleellista panostaa maahanmuuttajille tarjottavien palveluiden saatavuuteen ja monipuolisuuteen sekä maahanmuuttajien koulutukseen ja työllistymisedellytyksiin. Kotoutumiskoulutusta on uudistettu niin, että se lähtee työelämän tarpeista ja huomioi paremmin eri asiakasryhmät. Maahanmuuttajien pääsyä ammatilliseen koulutukseen on nopeutettu poistamalla yleinen kielitaitovaatimus ja lisäämällä kieliopintoja koulutuksen aikana.⁸

Tarkastusviraston kotoutumiskoulutusta käsittelevässä tarkastuksessa⁹ todetaan, että maahanmuuttajien odotusaika koulutukseen lyheni noin puoleen vuosina 2014–2016, vaikka kaikilla alueilla ei ole saavutettu asetettuja tavoitteita.

Koulutusjaksojen pituus on lyhentynyt, mutta maahanmuuttajan koulutuksiin käyttämä aika on samaan aikaan pidentynyt. Kotoutumiskoulutusten hankinnat on toteutettu suunnitelmallisesti, ja kilpailutuksissa on korostettu laatua. Koulutusten operatiivinen seuranta on toteutettu asianmukaisesti.

Tarkastuksen mukaan vuosittain on asetettu tavoitteet sille, kuinka suuri osa koulutukseen osallistuneista enimmillään on työttömänä kolme kuukautta koulutuksen päättymisen jälkeen. Koulutuksen suorittaneiden työttömyysaste ei kuitenkaan ole yksinään riittävä mittari kotoutumiskoulutuksen vaikuttavuuden seurannassa. Työ- ja elinkeinoministeriön vuosittainen selvitys antaa paremman kuvan kotoutujien sijoittumisesta työhön, jatkokoulutukseen ja muihin TE-palveluihin, mutta sekään ei anna kattavaa kuvaa toimenpiteiden vaikuttavuudesta. Työ- ja elinkeinoministeriö on myös teettänyt pitempiaikaiseen seurantaan perustuvan ulkopuolisen arvioinnin TE-palvelujen, mukaan lukien kotoutumiskoulutuksen, vaikuttavuudesta maahanmuuttajien työmarkkina-asemaan.¹⁰

Tarkastusviraston työ- ja elinkeinoministeriölle osoittamissa suosituksissa todetaan, että kotoutumiskoulutuksen vaikutusten seurantaa tulee kehittää niin, että valtakunnallisiin tietojärjestelmiin kerättävää tietoa voidaan hyödyntää paremmin kotoutumiskoulutuksen suunnittelussa, ohjaamisessa ja vaikuttavuuden arvioinnissa. Lisäksi on arvioitava, kuinka kotoutumiskoulutuksen käytännöt ja muut kotouttamistoimenpiteet vaikuttavat maahanmuuttajien työllistymiseen sekä riittävän kielitaidon saavuttamiseen. TE-hallinnolla tulisi olla käytettävissä vertailukelpoista tietoa, miten hyvin kielikoulutusta järjestävät palveluntuottajat ovat onnistuneet saavuttamaan maahanmuuttajien kielitaitotason tavoitteet.¹¹

Tammikuussa 2019 eduskunta edellytti tarkastusvaliokunnan mietinnön pohjalta, että hallitus laatii kokonaisvaltaisen toimenpideohjelman kotouttamistoimien uudistamistarpeesta ja toteutettavista uudistuksista. Toimenpideohjelma tulee antaa työ- ja elinkeinoministeriön valmistelemana selontekona eduskunnalle vuoden 2020 loppuun mennessä. Selonteossa arvioidaan, miten toteutettavat kotouttamistoimet ja koulutusjärjestelmän uudistus ovat vaikuttaneet maahanmuuttajien koulutus- ja työllistymispolkuihin. Arvioinnissa otetaan huomioon myös työmarkkinoiden rakenteiden, vastaanottavuuden ja sosiaaliturvan vaikutukset maahanmuuttajien työllistymiseen.

Syksyllä 2019 valmistuu työ- ja elinkeinoministeriön hallituskausittainen kokonaiskatsaus kotouttamisesta ja hyvistä väestösuhteista. Sen tietoja voidaan käyttää kotouttamispolitiikan uudistustarpeen arvioimisessa. Työ- ja elinkeinoministeriö on aloittanut poikkihallinnollisen valtion kotouttamisohjelman valmistelun vuosille 2020–2023. Ohjelma sisältää kotouttamispolitiikan tavoitteet ja toimenpiteet, ja sitä hyödynnetään selonteon valmistelussa.

Taustatietoa maahanmuuttajista ja työperusteisesta maahanmuutosta

Maahanmuuttaja-termillä ei ole olemassa vakiintunutta määritelmää, vaikka termiä käytetään yleisesti. Tilastoissa maahanmuuttajiksi luokitellaan ulkomaalaistaustaiset, eli henkilöt, jotka itse tai joiden vanhemmat ovat syntyneet ulkomailla, ulkomaan kansalaiset ja äidinkielenään vierasta kieltä puhuvat henkilöt.

Vuoden 2017 lopussa

- Suomessa asui lähes 634 000 ulkomaan kansalaista ja ulkomaalaistaustaista henkilöä, valtaosa heistä Uudenmaan, Varsinais-Suomen ja Pirkanmaan maakunnissa.
- yli puolet Suomeen muuttaneista tuli Venäjältä ja Virosta.
- oleskeluluvan saaneista lähes 80 % tuli EU-maiden ulkopuolelta.
- viidennes maahanmuuttajista poistui maasta viiden oleskeluvuoden jälkeen.¹²

Vaikka maahanmuuttajien määrä on kasvanut tasaisesti 2000-luvulla, on maahanmuuttajien osuus Suomen väkiluvusta Euroopan maiden pienimpiä. Esimerkiksi vuonna 2017 Ruotsissa ja Itävallassa maahanmuuttajien osuus maan väkiluvusta oli noin kolme kertaa suurempi sekä Tanskassa, Ranskassa ja Alankomaissa noin kaksi kertaa suurempi kuin Suomessa.¹³

Suomeen muutetaan eniten työn, perheen ja opiskelun takia. Tästä syystä Suomen maahanmuuttajissa työikäisiä on selvästi suurempi osa kuin kantaväestössä.

Taulukko 1: Tilastotietoa turvapaikkahakemuksista ja oleskeluluvista. Lähde: Maahanmuuton tilannekatsaus 1/2019, Sisäministeriön julkaisuja 2019:22.

	2019 Tilanne 30.6.	2018	Muutos vuoteen 2017 ver- rattuna	
Ensimmäiset turvapaikkahakemukset	1 174	2 409	- 793	↓
Uusintahakemukset	1 087	2 139	+ 294	↑
Työperusteista oleskelulupaa hakeneet	tieto puuttuu	10 805	+ 1 155	↑
Työperusteella oleskeluluvan saaneet	tieto puuttuu	7 687	+ 936	↑

Maahanmuuttajien työttömyysaste on noin kaksinkertainen kantaväestöön nähden ja työllisyysaste on noin 10–15 prosenttiyksikköä pienempi. Työn perusteella muuttaneiden työllisyysaste on kuitenkin kantaväestöä korkeampi, kun taas pakolaistaustaisilla työllisyysaste on muita maahanmuuttajaryhmiä alhaisempi. Maahanmuuttajan työllistymiseen vaikuttavat muun muassa koulutustausta, työkokemus, ikä, sukupuoli, syntymämaa ja oleskeluaika Suomessa.¹⁴

Edellisellä hallituskaudella on tullut voimaan useita lakimuutoksia, joilla on pyritty helpottamaan työperusteista maahanmuuttoa. Sisäministeriö sekä työ- ja elinkeinoministeriö ovat selvittäneet maahanmuuttajien työlupien viivytysten syitä ja työlupaprosessin kehittämiskohteita. Keväällä 2019 asetettu työryhmä kehittää muun muassa työlupaprosessia. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö sekä sisäministeriö ovat käynnistäneet hankkeen edistämään korkeakouluopiskelijoiden maahantuloa ja integroitumista yhteiskuntaan.

Päivitetystä ulkomaalaislaissa säädetään, että työvoiman saatavuusharkintaa ei enää sovelleta henkilöön, joka on työkennellyt Suomessa vuoden työntekijän oleskeluluvalla ja joka vaihtaa toiselle ammattialalle, jos hän muutoin täyttää alan pätevyysvaatimukset. Muutoksen odotetaan lisäävän työvoiman tarjontaa varsinkin siivousalalla, teollisuudessa ja rakennus- ja metallialalla sekä jonkin verran puutarha- ja maatalousalalla.¹⁵

Rinteen hallitusohjelman mukaan lainsäädäntöä ja soveltamiskäytäntöä kehitetään, jotta työllistyneet kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneet voivat nykyistä joustavammin saada oleskeluluvan työn perusteella.

Lähteet:

Lepola, O.: [Turvapaikanhakijat oikeusavun asiakkaina. Kohti yhdenvertaisia ja laadukkaita oikeusapupalveluita](#). Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan artikkelisarja 33/2018.

Päivinen, J.: [Mitä tiedämme maahanmuuton taloudellisista vaikutuksista. Selvitys maahanmuuton taloudellisten vaikutusten kokonaisuudesta](#). Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2017:27.

Sisäministeriö: [Maahanmuuton tilannekatsaus 1/2019](#). Sisäministeriön julkaisuja 2019:22.

Sisäministeriö: [Turvapaikkaprosessia koskeva selvitys](#). Owlgroup 27.6.2019.

Valtiontalouden tarkastusvirasto: [Kansainvälistä suojelua saavien kuntiin osoittaminen sekä kuntakorvausjärjestelmän kehittäminen](#). Tuloksellisuustarkastus 2/2018.

Valtiontalouden tarkastusvirasto: [Kotoutumiskoulutus](#). Tuloksellisuustarkastus 15/2018.

Valtiontalouden tarkastusvirasto: [Vapaaehtoisen paluun järjestelmä](#). Selvitys 2/2019.

Lisätietoja:

Anna-Liisa Pasanen, johtaja
Valtiontalouden tarkastusvirasto
Hyvinvoiva ja turvallinen yhteiskunta
040 733 2503
anna-liisa.pasanen@vtv.fi

¹ Päivinen, J.: [Mitä tiedämme maahanmuuton taloudellisista vaikutuksista. Selvitys maahanmuuton taloudellisten vaikutusten kokonaisuudesta](#). Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2017:27

² Päivinen, J.: [Mitä tiedämme maahanmuuton taloudellisista vaikutuksista. Selvitys maahanmuuton taloudellisten vaikutusten kokonaisuudesta](#). Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2017:27.

³ Valtiontalouden tarkastusvirasto: [Kansainvälistä suojelua saavien kuntiin osoittaminen sekä kuntakorvausjärjestelmän kehittäminen](#). Tuloksellisuustarkastuskertomus 2/2018.

⁴ Lepola, O.: [Turvapaikanhakijat oikeusavun asiakkaina. Kohti yhdenvertaisia ja laadukkaita oikeusapupalveluita](#). Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan artikkelisarja 33/2018.

⁵ Sisäministeriö: [Turvapaikkaprosessia koskeva selvitys](#). Owlgroup 27.6.2019.

⁶ Valtiontalouden tarkastusvirasto: [Vapaaehtoisen paluun järjestelmä](#). Selvitys 2/2019.

⁷ Valtiontalouden tarkastusvirasto: [Vapaaehtoisen paluun järjestelmä](#). Selvitys 2/2019.

⁸ Päivinen, J.: [Mitä tiedämme maahanmuuton taloudellisista vaikutuksista. Selvitys maahanmuuton taloudellisten vaikutusten kokonaisuudesta](#). Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2017:27.

⁹ Valtiontalouden tarkastusvirasto: [Kotoutumiskoulutus](#). Tuloksellisuustarkastus 15/2018.

¹⁰ Valtiontalouden tarkastusvirasto: [Kotoutumiskoulutus](#). Tuloksellisuustarkastus 15/2018.

¹¹ Valtiontalouden tarkastusvirasto: [Kotoutumiskoulutus](#). Tuloksellisuustarkastus 15/2018.

¹² Päivinen, J.: [Mitä tiedämme maahanmuuton taloudellisista vaikutuksista. Selvitys maahanmuuton taloudellisten vaikutusten kokonaisuudesta](#). Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2017:27.

¹³ Päivinen, J.: [Mitä tiedämme maahanmuuton taloudellisista vaikutuksista. Selvitys maahanmuuton taloudellisten vaikutusten kokonaisuudesta](#). Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2017:27.

¹⁴ Päivinen, J.: [Mitä tiedämme maahanmuuton taloudellisista vaikutuksista. Selvitys maahanmuuton taloudellisten vaikutusten kokonaisuudesta](#). Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2017:27.

¹⁵ Sisäministeriö: [Maahanmuuton tilannekatsaus 1/2019](#). Sisäministeriön julkaisu 2019:22.